

MILIEUBELEID 'ÉÉN JAAR PAARS'

De opstelling van minister De Boer lijkt de aloude competentiestrijd tussen de departementen naar te achtergrond te hebben gedrongen. En dat is goed voor het milieubeleid. Voor een nog beter effect moet de paarse regering echter bakens uitzetten naar de volgende eeuw en de keuzes voor duurzame ontwikkeling operationaliseren.

De kritiek die de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in de afgelopen maanden van de milieubeweging, doch ook van politieke trendsettende commentatoren te verduren kreeg, was niet mals. Mevrouw Beckers, voorzitter van de Stichting Natuur en Milieu liet weten dat de minister de belangen van het milieu onvoldoende behartigde en voortdurend bakzeil moest halen. Het paarse kabinet scoorde vol-

De minister van Landbouw maakt via zijn prioriteitennota duidelijk dat aan de inrichting van het buitengebied maximale aandacht wordt geschonken. Ook bij Verkeer en Waterstaat is het milieubeleid deel gaan uitmaken van de beschouwingen en wordt het niet alleen gezien als iets dat van buiten wordt opgelegd.

gens haar op dit beleidsveld absoluut geen voldoende. Ter adstructie van deze bewering werden Schiphol, Betuwelijn, A73 en Groene Hart aangehaald.

Aleer deze beeldbepalende elementen uit het beleid te bespreken, ga ik hier kort in op het karakter van het milieubeleid zoals dat het afgelopen jaar vorm heeft gekregen.

Milieubeleid, aldus dit kabinet maar overigens ook voorgaande kabinetten, heeft een hoge prioriteit en is tot op grote hoogte bepalend voor het gezicht van de regering. Het milieubeleid van het paarse kabinet zou aldus de regering vooral moeten worden gekenmerkt door nuchtere betrokkenheid. Niet slechts bevlogen ideologische vergezichten, maar een actief op activiteiten en effecten gericht beleid. Bovendien gaat het om beleid van het gehele kabinet; daardoor wordt de traditionele rolverdeling binnen het kabinet, waarbij de vakministers (Economische Zaken; Landbouw, Natuurbeheer en Visserij; Verkeer en Waterstaat) het gaspedaal bedienen en de minister van VROM aan de rem hangt, doorbroken.

DE VAKDEPARTEMENTEN

Milieudoelstellingen worden dan zoals het zo mooi heet geïnternaliseerd, waardoor de vakministeries een belangrijke rol op het gebied van het milieu kunnen gaan spelen.

Deze beleidslijn lijkt inderdaad te worden gevolgd.

De minister van Landbouw maakt via zijn prioriteitennota duidelijk dat aan de inrichting van het buitengebied maximale aandacht wordt geschonken. Korte termijn economische belangen prevaleren niet meer, maar dynamiek en vernieuwing van de structuur van de sector wordt nagestreefd. Daardoor wordt gepoogd lange termijn doelstellingen met name ook op het gebied van natuur en milieu meer aandacht te geven. Het gezicht van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wordt niet meer uitsluitend door bescherming van korte termijn landbouwbelangen bepaald.

Bij Verkeer en Waterstaat is eenzelfde tendens gaande, ook daar is het milieubeleid deel gaan uitmaken van de beschouwingen en wordt het niet alleen gezien als iets dat van buiten wordt opgelegd. Het betreft zowel de rivierdijken-problemen, de wijze waarop met de Betuwelijn wordt omgegaan als de pogingen om de toename in de automobiliteit enigszins tegen te gaan.

Die veranderingen zijn een verdienste van de betrokken ministers, maar vooral ook van de minister van VROM. Door beïnvloeding in een vroege fase en een versterking van het interdepartementaal overleg over de inhoud van het beleid wordt de competentiestrijd naar de achtergrond gedrongen. De minister van VROM is dan wel de eerst aangewezen en aangesprokene voor het milieubeleid, maar beslist niet meer de enig verantwoordelijke. In zijn rapport 'Duurzame risico's: een blijvend gegeven' van 1994, bepleitte de WRR zo'n houding omdat die doeltreffender en doelmatiger zou zijn dan het territoriumgedrag dat vaak zo kenmerkend is voor departementale stammenstrijd. Die strijd vraagt veel energie en is doorgaans weinig productief.

SCHIPHOL EN GROENE HART

Dan nu de beeldbepalende thema's. Schiphol heeft een duidelijke grens opgelegd gekregen, de minister van VROM heeft daar met name haar bijdrage aan geleverd. Niet proberen de maatschappelijke ontwikkeling tegen te gaan, maar wel de dynamiek benutten om die enigszins bij te buigen en te sturen in een maatschappelijk gewenste richting.

Alternatieven zoals Maasvlakte en Flevoland worden onomwonden gepropageerd en voorzover uitbreiding van de luchtmobiliteit nog door lijkt te gaan moet die waar mogelijk worden afgeremd. Niet alle remmen los voor Schiphol, wel een behoorlijke afwerking. Dat dit schade geeft aan het milieu in de directe omgeving, wordt niet ontkend. Het moet wel goed worden begeleid. Verdere uitbreiding moet zo dat echt nodig is elders plaatsvinden. Daar komt de luchthaven bij Lely-

stad of op de Maasvlakte in beeld.

De discussie over het Groene Hart is nu goed op gang gekomen. De sacrosancte open ruimte is ont-
daan van z'n heiligheid en wordt ter discussie ge-
steld. Daarbij wordt niet ineens gedaan of alles
mogelijk is en nieuwe Groene Hart-steden moeten
ontstaan, wel dat de maatschappelijke dynamiek
in banen moet worden geleid. Het krampachtig te-
gengaan van de druk op het Groene Hart met ou-
de concepten zal niet lukken, het onbeperkt ruim-
te geven aan allerlei ontwikkelingen, zoals ver-
schillende planologen nu bepleiten, is eveneens
zeer ongewenst.

Het revitaliseren van het Hart van Holland hangt
niet af van de kleur, wel van de levenskracht van
de componenten. Een hart met groene, blauwe en
rode kamers en boezem kan wellicht de toekomst
bepalen. Dat impliceert een combinatie van ont-
wikkelingen waarin een duidelijke versterking van
de recreatieve waterfunctie, een vernieuwing van
de agrarische structuur en een vergroting van de
mogelijkheden voor opvang van de vele woningen
die in de Randstad moeten worden geplaatst. Tijd-
ige aanpassing van infrastructuur is dan vanzelf-
sprekend een eerste vereiste. De plannen van
ANWB en WNF benadrukken één richting en wor-
den in de door de minister geëntameerde discus-
sie betrokken. Dit geldt eveneens voor de vele an-
dere opdrachten, ontwerpen en voorstellen die
daarover werden ontwikkeld o.a. door Natuurmo-
numenten.

In de verschillende impulsen en koersen van
VROM wordt vaak uitgegaan van wenselijkheden
die niet of nauwelijks met de financiële en maat-
schappelijke mogelijkheden worden geconfron-
teerd. De dynamiek en de daaruit voortvloeiende
problemen voor het Groene hart worden niet op-
gelost met koersen of planologische beslissingen.
Er dient economische, recreatieve of andere maat-
schappelijke tegendruk te worden georganiseerd.
Dat is de taak voor de regering.

Door revitalisering en ontwikkeling kan het Hart
van Holland het paarse stempel van dit kabinet als
handelsmerk uitdragen.

RICHTING 21STE EEUW

Bovenstaande beoordeling van het beleid van het
paarse kabinet lijkt gunstig. Er worden initiatieven
genomen, maatschappelijke discussie wordt gesti-
muleerd en er wordt niet volstaan met sterk ideo-
logisch geladen opvattingen die doorgaans contra-
productief werken in het maatschappelijk debat.
Toch is dat alles niet alleen gunstig. Immers een
houding die reactief is en te veel bepaald wordt
door pragmatisme kan gemakkelijk ontaarden in
een erg saai en bleek beeld. Dat is voor het op kor-

te termijn realiseren van een groot aantal taken op
milieugebied wellicht het beste, doch voor een
wervend beleid voor de toekomst is meer nodig.
Dan moeten lange termijn-doelen worden gefor-
muleerd en bakens uitgezet naar de volgende
eeuw. Dat vergt een nadere uitwerking van de
alom en ook door dit kabinet beleden notie van
duurzaamheid. In een nota van de minister van
VROM, 'Milieu, ruimte en wonen', wordt daartoe
een poging ondernomen. Toch blijft ook die nota
steken in een herhaling van de analyses die ten
grondslag lagen aan NMP1 en NMP2. Verdergaan-
de en diepgravender beschouwingen zoals de
WRR die gaf in 'Duurzame risico's, een blijvend
gegeven' ontbreken. Dat is jammer want daarmee
wordt de essentie van het lange termijn-beleid en

**In alle varianten van duurzame ontwikkeling is een zeer actieve
energiepolitiek vereist. Wil de transitie van fonds- naar stroom-
energie echt van de grond komen, dan moet nu worden geïnves-
teerd. Een maximale transitie tot een niveau van zo'n 20 à 30 pro-
cent van de totale energievoorziening in 2025 vergt nu al een dras-
tische omzetting van investeringen en ander beleid.**

de daarvoor nu noodzakelijke keuzes onvoldoende
belicht. De paarse regering zou daar veel meer aan
moeten doen, want het volstaan met incrementeel
beleid is voor het milieu, de leefbaarheid en zo
veel geroemde kwaliteit van het bestaan niet vol-
doende. Zo is in alle varianten van duurzame ont-
wikkeling zoals de WRR die uitwerkt een zeer ac-
tieve energiepolitiek vereist. Besparingsbeleid
biedt vele perspectieven, doch vergt een doortas-
tende overheid en beleid gericht op innovatie in
de energie reductie waarbij naast de nu bekende
fondsenenergie (fossiele brandstof) vooral ook
stroomenergie moet worden bevorderd. Wil de
transitie van fonds- naar stroomenergie echt van
de grond komen, dan moet nu worden geïnves-
teerd. Een maximale transitie tot een niveau van
zo'n 20 à 30 procent van de totale energievoorzie-
ning in 2025 vergt nu al een drastische omzetting
van investeringen en ander beleid.

Die langere termijn-doelen vergen een actieve
overheid. Reageren en aanpassen is niet voldoende.
Van de paarse coalitie mag een visie op het mi-
lieu voor de lange termijn worden verwacht. Het
materiaal daarvoor ligt voor het oprapen, het zou
de paarse coalitie sieren als de keuzes voor duur-
zame ontwikkeling werden geoperationaliseerd.

*Prof. dr ir R. Rabbinge is lid van de Wetenschap-
pelijke Raad voor het Regeringsbeleid.*